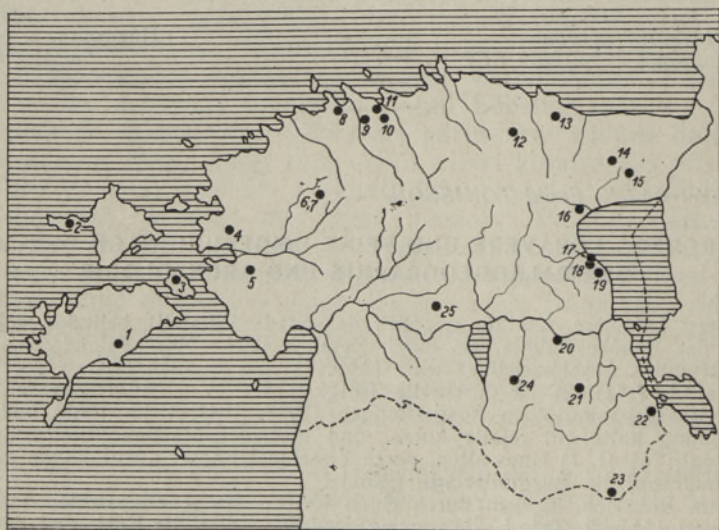

<https://doi.org/10.3176/hum.soc.sci.1984.4.06>

1983. AASTA ARHEOLOOGILISTE VÄLITÖÖDE TULEMUSI

Koostanud Jüri Selirand

1983. aastal korraldati Eesti NSV-s arheoloogilisi kaevamisi 25 kohas, neist 17 kohas ENSV TA Ajaloo Instituudi arheoloogide juhatusel. Varaneoliitilisel Kõnnu asulast (kaardil nr. 1, Kingissepa rajoon, tööde juhataja L. Jaanits) saadi leide, peamiselt kivi- talbu ja kvartsriistu, rohkem kui eelmistel aastatel. Rebala kivikirstkalmete (11, Harju raj.; V. Lõugas) uurimisel puhastati välja 11 põllupeenart ja tehti kindlaks kahe meie ajaarvamise algusest pärineva põllulapi suurus (12,5×15 ja 16×21 m). Need on NSV

Arheoloogilised ekspeditsioonid 1983. aastal — Археологические экспедиции 1983 года. — Archäologische Expeditionen 1983.

Liidu metsavööndis seni vanimad konkreetselt kindlaks tehtud põllud. Ajaarvamise vahetusse kuuluvaid muistiseid uuriti Hiiu- ja Muhemaal (2, 3, V. Lõugas). I aastatuhande teise poole kääbastikke kaevati Kagu-Eestis Suure-Rõsnas ja Tagametsas (22, 21, Põlva raj., M. Aun) ja Peipsi looderannikul Lemmakul (16, Kohtla-Järve raj., P. Ligi). II aastatuhande alguse Raatvere kalmistust (18, Jõgeva raj., A. Lavi) leiti laibamatuste kõrval suhteliselt rohkesti maa-aluseid põletusmatuseid, Sääritsa kalmistust (17, Jõgeva raj., A. Lavi) aga kolme oletatava rituaalse ehitise raudkivialused. Jätkusid tööd Pada (13, Rakvere raj., T. Tamla) ja Varbola (6, Rapla raj., Ü. Tamla, E. Tõnisson) linnusel, samuti Varbola-Keldrimäe (7, Rapla raj., Ü. Tamla, E. Tõnisson) ja Olustvere (25, Viljandi raj., V. Lang, A. Lavi, V. Sokolovski) asulakohal. Punikvere asulakohal (19, Jõgeva raj., A. Lavi) leiti rohkesti II aastatuhande alguse rauasulatusahjude jäänuseid. Siksali kalmistust (23, Võru raj., S. Laul) leiti 3 põletus- ja 17 laibamatust 11.—14. sajandist ja esemeid I aastatuhande teise poole asulast. Jõuga! (15, Kohtla-Järve raj., P. Ligi) kaevati läbi 11 kääbast 12.—14. sajandist ja kääbastiku lõunaosast leiti neoliitilist nõorkeraamikat. 15.—18. sajandi külakalmistust Sõrumäel (14, Kohtla-Järve raj., P. Ligi) leiti 13 väheste esemetega luustikku.

ENSV Kultuuriministeeriumi Muuseumide ja Kultuurimälestiste Teaduslik-Metoodilise Nõukogu ekspeditsioon avastas Jõelähtmes (10, Harju raj., A. Kraut) veel 23—26 varem teadmata kivikirstkalmet (nüüd on rühmas kokku 35—40 kalmet).

ENSV Riikliku Ajaloomuuseumi ekspeditsioon töötas Ehmjas ja Kirblas (4, 5, Haapsalu raj., M. Mandel).

Tallinna Linnamuuseum jätkas kaevamisi Proosa (Saha-Loo) kalmeväljal (9, Harju raj., K. Deemant).

Tartu Riiklik Ülikool tegi kaevamisi Otepää linnamäel (24, Valga raj., A. Mäesalu).

Kultuurimälestiste Riiklik Projekteerimise Instituut tegi väliuurimisi Tallinna vanalinnas Aida tänav 2/4 (8, J. Tamm, K. Lange), Rakvere ordulinnusel (12, J. Tamm, T. Aus) ja Tartu vanalinnas (20, R. Metsallik, U. Tiirmaa).

Alljärgnevas on antud lühivälvaade kaheksa ekspeditsiooni töötulemustest.

ИТОГИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ПОЛЕВЫХ РАБОТ 1983 ГОДА

Составитель Юрий Селиранд

В 1983 г. на территории Эстонской ССР были проведены археологические раскопки в 25 местах, из них в 17 под руководством археологов из Института истории АН ЭССР. Из раннеолитической стоянки Кынну (на карте 1, Кингисепский р-н, руководитель раскопок Л. Янитс) получено сравнительно много находок, в основном каменные долота и предметы из кварца. При изучении каменных курганов с ящиками в Ребала (11, Харьюский р-н, В. Лыугас) обнаружены 11 древних меж и два поля начала н.э. площадью 12,5×15 и 16×21 м; последние являются древнейшими полями среди известных в лесной зоне СССР. Археологические памятники начала н.э. изучались на островах Хийумаа и Мухумаа (2, 3, В. Лыугас). Курганные могильники второй половины I тыс. раскопаны в юго-восточной Эстонии — в Сууре-Рысна и Тагаметса (22, 21, Пылваский р-н, М. Аун), а также на северо-западном побережье Чудского озера в Леммаку (16, Кохтла-Ярвский р-н, П. Лиги). В грунтовом могильнике начала II тыс. в Раатвере (18, Йыгеваский р-н, А. Лави), кроме труположений, обнаружены и грунтовые трупосожжения, а в грунтовом могильнике Сяэритса (17, Йыгеваский р-н, А. Лави) — каменные основания трех, по-видимому, ритуальных построек. Продолжались исследования на городищах Пада (13, Ракевереский р-н, Т. Тамла) и Варбола (6, Раплаский р-н, Ю. Тамла, Э. Тыниссон), на поселениях Варбола-Кельдримяэ (7, Раплаский р-н, Ю. Тамла, Э. Тыниссон) и Олуствере (25, Вильяндиский р-н, В. Ланг, А. Лави, В. Соколовский). На поселении Пуниквере (19, Йыгеваский р-н, А. Лави) раскопано много остатков железоплавильных печей начала II тыс. В могильнике Сиксали (23, Вырусский р-н, С. Лаул) обнаружены 3 трупосожжения и 17 труположений 11—14 вв., а также предметы, связанные с поселением второй половины I тыс. В Йыуга (15, Кохтла-Ярвский р-н, П. Лиги) исследованы 11 курганов 12—14 вв.; в южной части могильника найдены черепки неолитической шнуровой керамики. В деревенском могильнике Сырумяэ (14, Кохтла-Ярвский р-н, П. Лиги) встречено 13 труположений 15—18 вв. и некоторые предметы.

Экспедиция Научно-методического совета музеев и памятников культуры Министерства культуры ЭССР обнаружила в Йыэляхтме (10, Харьюский р-н, А. Краут) еще 23—26 каменных курганов (из всей группы ныне известно 35—40).

Экспедиция Государственного исторического музея ЭССР работала в Эхмья и Кирбла (4, 5, Хаапсалуский р-н, М. Мандель).

Таллинский городской музей продолжил раскопки каменного могильника в Прооза (Саха-Лоо; 9, Харьюский р-н, К. Дезмант).

Тартуский государственный университет провел раскопки на городище Отепя (24, Валгаский р-н, А. Мяэсалу).

Государственный институт по проектированию памятников культуры провел полевые исследования в Таллине на ул. Айда 2/4 (8, Я. Тамм, К. Ланге), на развалинах орденского замка в Раквере (12, Я. Тамм, Т. Аус) и в Тарту (20, Р. Метсалик, У. Тийрмаа).

Данная публикация подытоживает работу 8 экспедиций.

RESULTATE DER ARCHÄOLOGISCHEN FELDARBEITEN VON 1983

Zusammengestellt von Jüri Selirand

Im Jahre 1983 wurden auf dem Territorium der Estnischen SSR 25 archäologische Expeditionen, von ihnen 17 unter der Leitung der Archäologen des Instituts für Geschichtsforschung der A. d. W. der Estnischen SSR, durchgeführt. Der frühneolithische Siedlungsplatz Kõnnu (auf der Karte 1, Bezirk Kingissepa, Leiter der Forschungen L. Jaanits) war ergiebig an Funden, besonders Steinbeilen und Quarzgeräten. Im Zusammenhang mit der Untersuchung der Steinkistengräber in Rebala (11, Bez. Harju, V. Lõugas) wurden 11 alte Feldraine ans Tageslicht gebracht und zwei jetzt in der Waldzone der UdSSR älteste Flurstücke (12,2×15 und 16×21 m) entdeckt. Die Bodenaltertümer aus der Zeitwende wurden auf den Inseln Hiiumaa und Muhu (2, 3, V. Lõugas) untersucht. Die Ausgrabungen der Hügelgräberfelder aus der zweiten Hälfte des I. Jahrtausends wurden in Südostestland in Tagametsa und Suure-Rõsna (21, 22, Bez. Põlva, M. Aun), sowie an der Nordwestküste des Peipussees in Lemmaku (16, Bez. Kohtla-Järve, P. Ligi) durchgeführt. Das Gruftgräberfeld aus dem Anfang des II. Jahrtausends in Raatvere (18, Bez. Jõgeva, A. Lavi) war neben den Körperbestattungen ziemlich reich an unterirdischen Brandbestattungen, auf dem Gruftgräberfeld Sääritsa (17, Bez. Jõgeva, A. Lavi) wurden aber drei Granitsteinunterlagen von vermutlich rituellen Bauten gefunden. Die Ausgrabungen auf dem Burgberg Pada (13, Bez. Rakvere, T. Tamla) und in der Wallburg Varbola (6, Bez. Rapla, Ü. Tamla, E. Tõnisson), auf den Siedlungsplätzen Varbola-Keldrimäe (7, Bez. Rapla, Ü. Tamla, E. Tõnisson) und Olustvere (25, Bez. Viljandi, V. Lang, A. Lavi, V. Sokolovski) wurden fortgesetzt. Auf dem Siedlungsplatz Punikvere (19, Bez. Jõgeva, A. Lavi) wurden reichlich Überreste von Eisenschmelzöfen aus dem Anfang des II. Jahrtausends entdeckt. In Siksali (23, Bez. Võru, S. Laul) wurden 3 Brand- und 17 Körperbestattungen aus dem 11.—14. Jh. und Siedlungsfunde aus der zweiten Hälfte des I. Jahrtausends gehoben. In Jõuga (15, Bez. Kohtla-Järve, P. Ligi) wurden 11 Hügelgräber des 12.—14. Jh. untersucht; der südliche Teil des Gräberfeldes ergab neolithische Schnurkeramik. Auf dem Dorffriedhof Sõrumäe (14, Bez. Kohtla-Järve, P. Ligi) wurden 13 Skelette mit wenigen Gegenständen des 15.—18. Jh. zutage gebracht.

Die Expedition des wissenschaftlich-methodischen Rates für Museen und Kulturdenkmäler des Kulturministeriums der Estnischen SSR entdeckte in Jõelähtme (10, Bez. Harju, A. Kraut) noch 23—26 bisher unbekannte Steinkistengräber (in der Gruppe jetzt 35—40 Gräber).

Die Expedition des Staatlichen Historischen Museums der Estnischen SSR arbeitete in Ehmja und Kirbla (4, 5, Bez. Haapsalu, M. Mandel).

Das Tallinner Stadtmuseum setzte die Ausgrabungen auf dem Steingräberfeld Proosa (Saha-Loo; 9, Bez. Harju, K. Deemant) fort.

Die Tartuer Staatliche Universität unternahm die Ausgrabungen auf dem Burgberg Otepää (24, Bez. Valga, A. Mäesalu).

Das Staatliche Projektierungsinstitut für Kulturdenkmäler führte die Feldforschungen in der Tallinner Altstadt in der Aida-Straße 2/4 (8, J. Tamm, K. Lange), auf dem Territorium der Ordensburg zu Rakvere (12, J. Tamm, T. Aus) und in der Tartuer Altstadt (20, R. Metsallik, U. Tiirmaa) durch.

Die vorliegende Publikation enthält Vorberichte über die Resultate von acht Expeditionen.